

Samarbetspartiernas stora reform av straffrätten – skärpta straff för att stärka brottsoffer och skydda samhället

Gunnar Strömmer, justitieminister

Petra Lundh, riksåklagare

19 juli 2023



Den organiserade brottsligheten är systemhotande

- Den grova organiserade brottsligheten är ett av vår tids största samhällsproblem.
- 62 dödsskjutningar förra året – mer än sex gånger så många som våra nordiska grannländer totalt.
- 30 000 gängkriminella – tre nya rekryteras varje dag.
- En oskyldig person i månaden i genomsnitt blev skjuten förra året.
- Narkotikahandel, ekonomiska bedrägerier, otillåten påverkan och tystnadskultur – tilliten mellan människor och till institutioner undergrävs.



Allvarliga brott och hot mot samhällets fundament

- Mäns våld och sexuella övergrepp mot kvinnor och barn, inklusive brott mot frihet och frid, motiverar skärpa straff.
- Brott som hotar rättsstatens och samhällets fundament, såsom mened och övergrepp i rättssak, behöver bedömas strängare.

Stort reformbehov i straffrätten

- Svensk straffrätt bygger på förlegade utgångspunkter; gärningsmannen i fokus och fängelse ska minimeras.
- Dagens system för straff har sin utgångspunkt i omfattande reformer som gjordes på 1960-talet, respektive 1980-talet.
- Sedan dess har det svenska samhället förändrats i grunden.

Pågående lagstiftningsprojekt med sikte på de kriminella nätverken

- Fördubbling av minimistraflet för grova vapenbrott
- Skärpt syn på de så kallade osjälvständiga brotten (försök, förberedelse, stämpling)
- En särskild utredning om påföljderna för barn och unga som begår allvarliga brott

Helhetsgrepp om straffrätten

- Översyn av straffskalor, straffmätning och val av påföljd
- ”Lappa och laga” – punktinsatser – nu är det dags för ett helhetsgrepp
- Vi tillsätter en omfattande påföljdsutredning – genomgripande förändringar av straffsystemet

Synen på straffets funktion behöver förändras

- Brottsoffer och samhällsskydd ska vara utgångspunkter – inte gärningsmannen.
- Effekten av inkapacitering och brottsofferperspektivet uppvärderas.

1. Skärpning av straffskalorna

- Straffskalorna måste i allmänhet spegla brottens allvar bättre.
- Särskild inriktning på vålds- och sexualbrott, brott som är vanliga i kriminella nätverk och brott som hotar rättsstatens och samhällets fundament.
- Helhetsgrepp som efterfrågats av remissinstanser och Lagrådet.



2. Dubbla straff för gängkriminella

- Den första juli i år trädde lagändringar i kraft som innebär skärpningar för våldsamma gänguppställningar.
- Utredningen ska föreslå ytterligare skärpningar som innebär dubbla straff för alla brott som begås inom ramen för organiserad brottslighet.

3. Kraftigt minskad mängdrabatt

- I januari i år tog regeringen emot en utredning som föreslår en skärpning av den så kallade mängdrabatten. Förslaget är ett steg i rätt riktning, men inte tillräcklig.
- Utredningen får därför i uppdrag att utreda ytterligare skärpning. Syftet är framförallt att få till en väsentligt längre inlåsning av de farligaste brottslingarna, som begår en stor del av alla grova brott.

4. Övre delen av straffskalan ska användas mer

- Mer nyanserad straffmätning – försvårande omständigheter ska få större genomslag.
- Hela straffskalan ska utnyttjas i betydligt större utsträckning än idag.

5. Förändrade regler för val av påföljd

- **Ingen presumtion mot fängelse**
 - Om brottet är tillräckligt allvarligt ska påföljden bestämmas till fängelse.
 - Det kommer att innebära fängelse i fler fall.
 - Stärkt skydd för samhället.
- **Mindre hänsyn till personliga omständigheter**
 - Mindre hänsyn tas till den dömdes personliga förhållanden - t.ex. att denne blir av med jobbet.

6. Skärpta regler om häktning vid allvarlig brottslighet

- Presumtionen för häktning vid allvarlig brottslighet ("obligatorisk häktning").
- Fr.o.m. 1 juli i år en gräns motsvarande minimistraff om 1 år och sex månader.
- Utredningen ska se över ytterligare skärpningar.

Sammanfattning

1. Skärpning av straffskalorna
2. Dubbla straff för gängkriminella
3. Kraftigt minskad mängdrabatt
4. Övre delen av straffskalan ska användas mer
5. Ingen presumtion mot fängelse
6. Mindre hänsyn till personliga omständigheter
7. Skärpta regler om häktning vid allvarlig brottslighet

Genomförande och tidplan

- Utredningstid: 24 månader
- Utredningen ska redovisas senast den 31 juli 2025
- Utredare: Petra Lundh, riksåklagare

Samarbetspartiernas stora reform av straffrätten – skärpta straff för att stärka brottsoffer och skydda samhället

Gunnar Strömmer, justitieminister

Petra Lundh, riksåklagare

19 juli 2023

